

Styremedlemmers ansvar

1. Innledning – generelt om styrets ansvar og oppgaver

Styret i et idrettslag har rett og plikt til å forestå forvaltningen av idrettslaget. Dette innebærer at styret blant annet skal:

- I. Sørge for en forsvarlig organisering og forvaltning av idrettslagets virksomhet
- II. Fastsette planer og budsjetter for idrettslagets virksomhet, utarbeide eventuelle retningslinjer og nedsette komiteer/utvalg.
- III. Holde seg orientert om idrettslagets økonomiske stilling og påse at virksomheten, regnskapene og formuesforvaltningen er gjenstand for betryggende kontroll.
- IV. Fatte vedtak i saker som er av uvanlig art eller av stor betydning for idrettslaget, med mindre saken er av en slik karakter at de etter NIFs regelverk eller idrettslagets egne vedtekter skal behandles av årsmøtet.
- V. Ansette/avsette (eventuell) daglig leder for idrettslaget

Forvaltningsansvaret følger også av ulovfestet rett. Omfanget og arten av styrets oppgaver må vurderes i forhold til lagets størrelse og hvor stor virksomhet idrettslaget utøver. Det er naturlig å sondre mellom lagets økonomiske og idrettslige virksomhet. Styret må antas å ha betydelig større frihet mht å fatte vedtak knyttet til den idrettslige virksomheten, all den tid denne myndighetsutøvelsen i stor grad vil anses å falle inn under idrettens selvråderett.

Styret har også et kontrollansvar for idrettslagets virksomhet, herunder slik at styret har plikt til å føre tilsyn med den daglige ledelse og virksomheten i laget. Styret må mao spille en proaktiv rolle også i de tilfeller hvor laget har en daglig leder og/eller administrasjon som håndterer lagets daglige virksomhet.

Idrettslagets kontrollutvalg plikter å påse at lagets midler er anvendt iht lover, vedtak, bevilgninger mv (jfr. NIFs lov § 2-12). Kontrollutvalget er således en "kontrollør" av styret med rapporteringsplikt til idrettslagets årsmøte.

Styret er også tillagt særskilte oppgaver etter NIFs lov, herunder å:

- oppnevne en ansvarlig for politiattestordningen og en ansvarlig for barneidretten,
- oppnevne representanter til årsmøter/ting i overordnede organisasjonsledd dersom årsmøtet ikke har valgt representanter, og
- rapportere organisasjonsdata i samsvar med krav fastsatt av Idrettsstyret

2. Styremedlemmers erstatningsansvar

Det klare utgangspunktet er at styret opptrer på idrettslagets vegne og at de beslutninger og vedtak styret fatter, binder idrettslaget som sådan og ikke styremedlemmene personlig. Et styremedlem kan imidlertid bli holdt personlig og økonomisk ansvarlig for sine handlinger i utføringen av styrevervet. Dette gjelder blant annet dersom:

- Styremedlemmet har opptrådt ansvarsbetingende (dvs uaktsomt eller forsettlig foretatt eller unnlatt å foreta ansvarsbetingende handling)
- Det foreligger et økonomisk tap for idrettslaget eller andre
- Det foreligger årsakssammenheng mellom styremedlemmets handling/unnlattelse og det økonomiske tapet

De ovennevnte vilkår følger av ulovfestet rett, dvs at de er utledet gjennom rettspraksis på området.

Ansvarsgrunnlaget

I tilknytning til ansvarsgrunnlaget må det vurderes om styremedlemmet har opptrådt urettmessig, herunder om vedkommende har brutt en norm eller lovregel. I tillegg kreves at vedkommende styremedlem har utvist skyld.

Årsakssammenheng

Dersom ansvarsgrunnlag kan konstateres, må det så vurderes om styremedlemmets uaktsomme eller forsettlige handling har påført skadelidte (idrettslaget eller andre) et erstatningsmessig tap. Det vil normalt anses å foreligge årsakssammenheng mellom handlingen/unnlattelsen og skaden dersom skaden ikke ville ha skjedd om handlingen eller unnlattelsen tenkes borte. Det er også et krav at skaden må være en adekvat eller påregnelig følge av den ansvarsbetingende handlingen eller unnlattelsen, herunder slik at ansvaret er avgrenset mot de helt fjerne eller uventede skader.

Erstatningsmessig tap

Kravet til at det må foreligge et erstatningsmessig tap innebærer at den ansvarsbetingende handlingen eller unnlattelsen må ha forårsaket en skade som kan verdsettes i kroner og øre. Et økonomisk tap kan knytte seg til skade på person eller ting, psykisk skade eller en ren formueskade i form av tapt fortjeneste, økte kostnader/utgifter e.l.

Nedenfor følger en oversikt over typiske situasjoner hvor et personlig ansvar for et idrettslags styre vil kunne oppstå. Det presiseres at dette kun er generelle eksempler og at enhver oppstått situasjon hvor styreansvar vil kunne bli aktualisert må vurderes konkret.

a) Dersom styret fatter vedtak som etter NIFs lov eller idrettslagets vedtekter skal fattes av årsmøtet eller som er i strid med årsmøtets vedtak.

b) Dersom styret på vegne av idrettslaget inngår en avtale som tilgodeser andre (f.eks. styrets egne medlemmer eller selskaper eiet eller kontrollert av styremedlemmer) uten at det foreligger noen aktverdig grunn til dette, herunder f.eks. kjøp eller salg til over-/underpris.

c) Dersom styret foretar disposisjoner som åpenbart er i strid med (og skader) idrettslagets økonomiske interesser, herunder påfører idrettslaget unødvendige utgifter/kostnader eller reduserte inntekter.

d) Dersom styret ikke har etablert forsvarlige rutiner knyttet til økonomiske og arbeidsrettslige forhold, herunder f.eks. latt være å besørge lovpålagt skattetrekk ved utbetaling av lønn mv.

Avslutningsvis skal det også nevnes noen særlige forhold som vil kunne ha betydning ved vurderingen av om det foreligger erstatningsansvar for et styremedlem i et idrettslag:

- Et styremedlem som er uenig i en styrebeslutning og som stemmer mot et vedtak som viser seg å være ansvarsbetingende, vil normalt ikke kunne bli holdt ansvarlig sammen med flertallet av styremedlemmene. I slike tilfeller bør det styremedlemmet som er uenig i vedtaket av bevismessige årsaker kreve å få protokollert sin uenighet/stemmegivning.
- Et styremedlem som var fraværende ved behandlingen av den aktuelle saken vil normalt ikke kunne bli holdt ansvarlig.
- Et styremedlem som har særlig kompetanse eller innsikt innenfor visse områder, f.eks. en revisor eller advokat, vil kunne bli bedømt strengere enn et «ordinært» styremedlem dersom styrets vedtak er fattet innenfor vedkommendes spesialområde.

Styreansvarsforsikring

Idrettslaget kan også vurdere om det er hensiktsmessig å tegne en såkalt styreansvarsforsikring for sine styremedlemmer, herunder slik at styremedlemmene er forsikret mot et eventuelt styreansvar de måtte pådras i utførelsen av sitt verv. Slik forsikring er blitt mer og mer vanlig, også innenfor idretten.

Mindreårige som har tillitsverv

Et styreverv innebærer en rekke forpliktelser av til dels omfattende karakter for de enkelte styremedlemmer. Et aktuelt spørsmål blir da i hvilken grad et mindreårig styremedlem kan gjøres ansvarlig for sine og styrets vedtak/handlinger. Det er neppe tvilsomt at et mindreårig styremedlem kan være med på å binde styret og derved foreningen som sådan.

Etter skadeserstatningslovens (SkI) § 1-1 kan barn under 18 år holdes ansvarlig for sine erstatningsbetingende handlinger, men bare «for så vidt det finnes rimelig under hensyn til alder, utvikling, utvist adferd, økonomisk evne og forholdene ellers.» Denne bestemmelsen regulerer i utgangspunktet kun erstatning for person- og tingskader og ikke erstatning som følge av andre rettsbrudd, herunder f.eks. erstatningsansvar for styremedlemmer.

Bestemmelsen er imidlertid veiledende med tanke på hvilket ansvar som kan ilegges et mindreårig styremedlem. Ettersom mindreårige ofte ikke vil ha egne midler til å betale erstatning med, oppstår også spørsmålet om foreldrene til en mindreårig kan bli holdt ansvarlig på noen måte. Etter SkI § 2-1 kan foreldre kun holdes ansvarlige «såfremt de har latt det mangle på tilbørlig tilsyn eller på annen måte ikke gjort det som etter forholdene er rimelig å kreve av dem for å hindre skadeforvoldelse.» Selv om det ikke er noe å legge

foreldrene til last, kan de imidlertid bli holdt ansvarlige for med inntil kr 5.000, - for hver enkelt skade barnet har voldt.

Det er imidlertid tvilsomt om foreldrene kan holdes ansvarlig etter denne regelen for eventuelle ansvarsbetingende handlinger et mindreårig styremedlem måtte foreta, all den tid denne regelen er såpass konkret og derved lite egnet til å overføre på et slikt tilfelle. Det kan i teorien oppstå relativt spesielle situasjoner som følge av at mindreårige uten begrensninger kan velges inn i styrer innen idretten. Det kan f.eks. tenkes at det stiftes en klubb av kun mindreårige hvor det da også velges et styre kun bestående av mindreårige. Idrettslaget vil da være et selvstendig rettssubjekt som styret gjennom sine beslutninger vil kunne pådra omfattende rettigheter og forpliktelser, til tross for at det kun sitter mindreårige i de besluttede organene.

Det er også etter vår oppfatning relevant å stille spørsmålet i hvilken grad det er lovmessig heldig å ha en regel som ikke legger begrensninger på mindreåriges rett til å sitte i styrer innen idretten, all den tid mindreårige neppe vil ha nødvendig kompetanse og innsikt til å vurdere til dels kompliserte økonomiske og andre faglige spørsmål som vil kunne oppstå for foreningen. Det er naturligvis viktig at mindreårige gis rett til styrerepresentasjon, men det kan spørres om ikke denne bør begrenses til å gjelde et minoritetsantall i styret og eventuelt at de ikke skal delta i avgjørelsen av spørsmål som typisk vil kunne medføre et ansvar.

3. Styreprotokoll

Organisasjonsledd tilsluttet NIF skal utarbeide protokoller fra styremøter som avholdes, jf. NIFs lov § 2-9, og de skal gjøres tilgjengelige for idrettslagets medlemmer.

Det er styrets leder som bør besørge at det utarbeides styreprotokoll. Det er imidlertid intet i veien for at ansvaret for selve utformingen av protokollen alternerer mellom styremedlemmene.

En styreprotokoll bør som et minimum inneholde følgende:

- Sted og dato for styremøtet.
- Møteform (i møte, pr. telefon eller pr. e-postutveksling)
- Tilstedeværende og eventuelle forfall (og årsak til forfall)
- Agenda for møtet
- Vedtak som fattes, herunder eventuelt med angivelse av stemmegivning
- Eventuelle protokolltilførsler
- Signatur fra de tilstedeværende.
- De som ikke er tilstede bør signere med "Sett".

Ethvert styremedlem må antas å ha rett til å kreve nedfelt særskilte bemerkninger eller tillegg til styreprotokollen dersom vedkommende er uenig i styrets vedtak eller behandling av en sak. Et krav om slike tilføyelser må imidlertid fremmes under selve møtet. Det kan mao ikke kreves innført innsigelser/anførsler i ettertid, f.eks. i forbindelse med at protokollen sendes rundt for signering/godkjenning i etterkant av styremøtet. Et styremedlem som er uenig i et vedtak, og hvor det foreligger en risiko for at styrets vedtak vil kunne eksponere

styret for kritikk eller ansvar, bør forlange sin oppfatning innført i styreprotokollen for å redusere muligheten for at vedkommende holdes ansvarlig sammen med flertallet i styret.
